

Poesia

Dins la retina d'un gos

■ **Pere Ballart**

El gener del 1907, tres mesos després del traspàs de Paul Cézanne, Rilke escrivia a Capri, en el poema *Experiència de la mort*, que creia veure una "esclatxa de veritat" a través de l'esquerda oberta per algú que li mostrava la llum del sol, el bosc i el "verd d'un verd de veritat". La fascinació que sentia l'autor dels *Nous poemes* per l'artista provençal, pare de la modernitat pictòrica, és la mateixa que avui acredita amb el seu darrer llibre la poeta sitgetana Vinyet Panyella, que, com el seu predecessor, no dubtarà a afirmar que la realitat està de part d'aquests quadres.

El diàleg d'un poema amb la tela pintada sol adoptar un o altre d'una sèrie no gaire llarga de models. El més fàcil: la descripció exterior, pacient i minuciosa, l'*ekphrasis* dels clàssics. El més llampant: la implicació temàtica en l'anècdota del quadre, animat segons aquest recurs com una fotografia que de sobte esdevingués pel·lícula.

El model més costós i atrevit

Taller Cézanne, en canvi, escull el més costós i atrevit, el de traslladar el sistema de significacions del quadre a l'execució del poema, que passa a funcionar anàlogament a aquell. Si el mestre es va col·locar una vintena de vegades davant la muntanya de Santa Victòria, o moltes més davant unes quantes pomes

La poeta Vinyet Panyella ha presentat 'Taller Cézanne'

al damunt d'unes estovalles rebregades, Panyella imita el seu gest, no sols quan posa el poema de costat amb algun dels llenços de l'artista (i és llàstima que l'edició no els hagi pogut reproduir, i encarar pigments i versos), sinó sobretot quan, sense referent pictòric explícit, assaja en composicions consecutives, igual que el darrer Cézanne, la repetició d'uns determinats motius, que no busquen tant una representació (estem parlant, no cal dir-ho, d'un precursor del cubisme i l'abstracció) com ara el disseny essencial d'uns objectes i una estructura de relacions. Aquí no són gruixudes pinzellades de color, és clar, sinó paraules

(el límit, el vidre, l'esquerda, la sang), que esdevenen símbols d'allò fràgil que poemes i quadres busquen preservar intacte.

El comentari d'una pintora amiga va sorprendre Rilke quan li va dir que Cézanne mirava la realitat com ho faria un gos, "només mirant, sense nervis ni segones intencions", i al poeta no li va semblar mal programa la pura i humil objectivitat de qui mira i "ho veu tot, i es veu en el tot, i guarit per sempre", com escriuria més tard en la *Vuitena elegia*. És, probablement, la mateixa mirada que ha buscat amb encert Vinyet Panyella en aquest llibre: "Pura contemplació. Sense cap nosa".*

M. ÀNGELS TORRES

Assaig

Reflexió cultural

■ **Lluís-Anton Baulenas**

Encara ara, la presència catalana a la Fira del Llibre de Frankfurt va destil·lant gotes intenses, les darreres, amb perfum de la feina ben feta. El llibre *Carrers de frontera*, a cura d'Arnau Pons i Simona Skrabec, és un dels testimonis més impressionants que quedaran de l'aventura frankfurteriana. Es tracta d'un recull de les reflexions de 140 especialistes sobre la relació entre la cultura catalana i la cultura alemanya al llarg de tots els temps. Hi apareix tothom, des de les dues bandes, des de Lluís i Maragall fins a Einstein i Goethe. Per no incloure la llista de col·laboradors, massa feixuga, direm que entre aquestes cent persones i escaig hi ha una representació plural del món cultural i acadèmic català que parlen, des de les seves especialitats, de la relació especial d'acostament i d'allunyament, segons l'època, d'aquestes dues cultures.

Un dels aspectes que es remarca més, al final de la lectura d'aquest llibre, és que acaba sent una reflexió sobre el mateix concepte de cultura, de cultura pròpia i d'on marquem les fronteres d'aquesta cultura. Vet aquí, doncs, un altre dels grans favors que, amb aquest llibre, i amb la participació a la Fira de Frankfurt en general, hem rebut els catalans: hem iniciat, amb més passió o menys, la discussió d'allò que significa el concepte de cultura pròpia a principis del segle XXI. Per a un país petit i sense Estat com el nostre, la discussió és molt més arriscada, però com a mínim, hem començat el procés, cosa que ara mateix semblaria impensable per a d'altres cultures establertes com ara l'espanyola, la francesa o la mateixa cultura alemanya.

Un debat imprescindible

Nosaltres, que no tenim res, ens hem d'esforçar per reflexionar sobre quins carrers i quines fronteres transitem. Espanyols, francesos, alemanys..., des de la prepotència de la seguretat, no s'adonen que aquest debat és imprescindible i que com més aviat el comencin, millor. Nosaltres, els deures, ja els tenim a mig fer.

Carrers de frontera és el primer dels dos volums que recolliran els resultats d'aquests 140 especialistes sobre el lligam històric entre les cultures catalana i alemanya.*

Taller Cézanne

Vinyet Panyella
Premi Internacional de Poesia Màrius Sampere 2006
La Garúa
Santa Coloma de Gramenet, 2007
Preu: 9 euros
Pàgines: 76

■ A 'Taller Cézanne', Vinyet Panyella escull el model creatiu més costós i atrevit, el de traslladar el sistema de significacions del quadre a l'execució del poema, que passa a funcionar anàlogament a aquell

1 2 3 4 5

Novel·la

La balena blanca

Joan Garí
Premi Joanot Martorell 2007
Edicions 62
Barcelona, 2007
Preu: 21,50 euros
Pàgines: 572

1 2 3 4 5

El conseller moribund

■ **Joan Josep Isern**

En la primera escena de *La balena blanca* trobem Víctor Vidal, conseller de Cultura de la Generalitat valenciana, escoltant el veredicte del seu metge: càncer de pulmó i, amb sort, un any de vida.

A partir d'aquí, el lector va entrant en la quotidianitat del conseller ferit de mort. Planejant des de lluny, com una avioneta que reconeix el territori, anem coneixent altres detalls. Per començar, les tres dones de la seva vida: donya Eugènia, la mare, Eva, la muller, i Matilde, la filla. Després el veiem al despatx -tinc la impressió que no treballa gaire, aquest conse-

ller-, com atén les dèries d'un artista del règim que vol erigir una escultura davant de l'IVAM, freqüenta La Fe, on comença a rebre sessions de quimioteràpia, es fa amic d'un indigent que neteja vidres de cotxes en el semàfor del davant de la conselleria, troba damunt la taula uns misteriosos missatges anònims que li desitgen la pitjor de les morts, comença unes sessions de psicoanàlisi, retroba una antiga nòvia, assisteix mig escandalitzat als episodis de càncer sexual del seu president... tot plegat molt difuminat, com si en el fons l'autor en tingués prou posant el seu personatge davant de la càmera i deixant-lo fer.

Potser sí que, filant prim, es pot detectar com la nova situació situa Víctor per damunt de les baixeses de la política. Però d'aquí a considerar, com se'ns diu a la contracoberta, que "s'endinsa en un procés inèdit d'introspecció i autoanàlisi" hi ha un abisme. Sobretot si aquesta dimensió ens l'han d'aportar els fragments de dietari que van apareixent de tant en tant. El mateix si fa no fa que hi ha en relació a una altra frase de la mateixa contracoberta: "Un diagnòstic sarcàstic i implacable de la trajectòria dels polítics conservadors valencians".

S'apunten coses en aquest llibre; la llàstima és que poques acaben quallant. I encara ara em pregunto què aporten al conjunt del que ja hem llegit els cinc testimonis *post mortem* que el tanquen.*

Carrers de frontera

A cura d'Arnau Pons i Simona Skrabec
Institut Ramon Llull
Barcelona, 2007
Preu: 30 euros
Pàgines: 464

1 2 3 4 5